

LA VIOLÈNCIA MASCLISTA REPRESENTADA AL CINEMA

NOVEMBRE 2017

Elaborat per:

Ajuntament
Corbera
de Llobregat

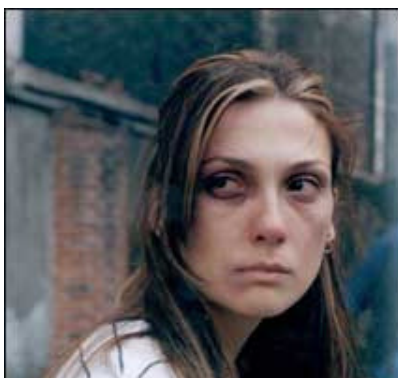
Representació de la violència envers les dones

Violència en
la parella

Violència
sexual

Violència
cultural

Violència
laboral

Por de la dona a la violència de l'home i
por de l'home a la dona sense por.

Eduardo Galeano

La violència en la parella

TE DOY MIS OJOS

de Icíar Bollaín (2003) Una pel·lícula dura i realista que aborda la violència dins de la parella de manera directa: el masclisme, les fases del maltractament, el context cultural i familiar, la situació de la víctima.

SOLO MÍA

de Javier Balaguer (2001). Va ser amor a primera vista. Al principi, Ángela alimentava mil formes d'estimar a Joaquín i quan va quedar embarassada, tots dos es van sentir joiosos. Fins que va arribar el primer retret, el primer crit i la primera bufetada. Només va ser necessari un mal dia perquè Joaquín, per primera vegada, la copegés brutalment.

CICATRICES

de Paco del Toro (2005). Un matrimoni viu una situació de monotonia i desamor, on el principal afectat és el seu fill petit fill. Els insults donen pas als cops, a la disputa legal, la pàtria potestat, les demandes i a una infinitat de situacions que compliquen més la relació entre tots dos, deixant com a missatge que les ferides que es queden en el cor triguen més temps a sanar que els cops físics, i encara quan això succeeix, sempre queda una petjada inesborrable.

DURMIENDO CON SU ENEMIGO

de Joseph Ruben (1991). Al principi, ell sembla ser l'home dels somnis d'ella. Però una vegada casats ella descobreix que és compulsiu, controlador i perillosament violent. Després de tres anys de viure amb por, Laura planeja escapar. Fingeix ofegar-se en un accident per finalment ressituar-se en una petita ciutat. Amb una nova identitat i aparença diferent, Laura continua vivint amb por, que es confirma quan ell descobreix que ella segueix amb vida. Es proposa trobar a la seva esposa i fer-li pagar pel seu engany.

CELOS

de Vicente Aranda (1999), aquest director al llarg de gairebé tota la seva filmografia ha dedicat diverses pel·lícules a les complexes relacions de parella. Aborda la gelosia obsessiva del protagonista i la relació absorbent d'un camioner sobre la seva parella.

MARIA LA PORTUGUESA

de Dácil Pérez de Guzmán (2001). Maria es casa amb José que acaba de sortir de la presó. Ella treballa en un port pesquer i José, en un vaixell.

Encara que el seu amor comença amb il·lusió, aviat es converteix en una maledicció, on els maltractaments estan a l'ordre del dia. Maria acaba matant al seu marit per salvar la seva vida i la del seu fill petit.

SON DE MAR

de Bigas Lunas (2001). Basada en la novel·la de Manuel Vicent. La protagonista és assassinada pel seu marit després dels maltractaments físics, la no acceptació de la seva llibertat afectiva i sexual i del plantejament del divorci per part d'ella.

PROVOKED

de Jag Mundhara (2006). Coproducció anglo-índia inspirada en un fet real, descriu la traumàtica història d'una jove de la Índia que creu que va a viure una vida de somni sense problemes econòmics ni preocupacions en un país europeu (Londres). Al casar-se aviat descobreix que ell és violent i alcohòlic sotmetent-la a continus maltractaments psicològics, físics i violacions, la qual cosa s'agreuja encara més quan té dos fills.

PIEDRAS

de Ramón Salazar (2002). La presentadora de televisió d'un reality show anima a denunciar des del seu programa els maltractaments que ella mateixa pateix en silenci. Després ha de buscar refugi a casa d'una amiga i finalment és assassinada pel seu marit.

Manifestacions culturals de la violència

AGUA

de Deepa Mehta (2005). En 1938, en l'Índia colonial, en ple moviment d'emancipació liderat per Ganhdi, una nena de 8 anys és casada amb un moribund que mor aquella mateixa nit. Després de ser cremat el cos del marit ella es prepara per a la destinació que la tradició té previst: ingressa en un ashram per a vídues on haurà de passar la resta de la seva vida, consagrada a la memòria del mort.

LA LAPIDACIÓN DE SORAYA

de Cyrus Nowrasteh (2008). La pel·lícula va narrar la història d'una jove d'un poble iranià en els anys 80 que és acusada falsament d'adulteri pel seu faldiller marit. El càstig per aquest delictes és la lapidació pública fins a la mort, ... tal com estableix el seu codi penal.

NO SIN MI HIJA

de Brian Gilbert (1990). Basada en una història real. A l'agost de 1984, el marit d'una dona de Michigan, va portar a la seva esposa i a la seva filla de 4 anys a Iran perquè ambdues coneguessin a la seva família, de religió musulmana. L'espòs li va prometre a Betty que elles estarien fora de perill i que serien lliures de tornar als Estats Units, cosa que no succeeix.

LAS HERMANAS DE LA MAGDALENA

de Peter Mullan (2002). Pel·lícula que denuncia als convents de la Magdalena, institucions religioses irlandeses que acollien a dones abandonades per les seves famílies o cases d'acolliment, per haver estat mares solteres, víctimes de violació i altres suposats "pecats" catòlics. Allí eren sotmeses a tot tipus de treballs, humiliacions i càstigs. Basada en fets reals.

La violència sexual

EL COLOR PÚRPURA

de Steven Spielberg (1985). Narra la història d'una adolescent negra de catorze anys que està embarassada del seu propi pare, un home despòtic i cruel. A partir de llavors la seva vida estarà plena de dolor i humiliacions.

LA TETA ASUSTADA

de Claudia Llosa (2009). És un sensible retrat de la por de les dones a les violacions que es produeixen en els conflictes bèl·lics o polítics. En concret, la jove protagonista és filla d'una dona quechua violada durant l'època del terrorisme a Perú entre 1980 i 1992. La protagonista s'enfronta a aquest conflicte familiar i als seus traumes per poder seguir endavant.

LIBERTARIAS

de Vicente Aranda (1996). Narra les agressions sexuals sofertes per diverses protagonistes en l'enquadrament de la Guerra Civil.

LA PASIÓN TURCA

de Vicente Aranda (1994). Es mostra la dependència emocional i sexual, que porten a la protagonista a passar per un obligat avortament, les pallisses físiques, la violació i la prostitució encoberta.

LA MUJER DE MI VIDA

de Antonio Fernández del Real (2001). La pel·lícula descriu les temptatives d'agressions sexuals, després minimitzades per la relació afectiva de la protagonista amb l'agressor.

MARUJAS ASESINAS

de Javier Rebollo (2001). Descripció de l'abús sexual per part del marit i d'una agressió física per l'amant de la protagonista que desitja acabar la relació bruscament.

EN TIERRA DE HOMBRES

de Nikki Car (2005). Es basa en una història real, sobre la discriminació i l'assetjament sexual que patien les dones mineres en una població del nord-oest de Minnesota. Mentre ells romanen units com un clan quan una de les dones decideix emprendre accions legals, la por fa que elles no vulguin sumar-se a la iniciativa. Una pel·lícula que demostra com la valentia i la força d'una persona pot obrir els ulls a les altres per canviar la història.

ACUSADOS

de Jonathan Kaplan (1988). Sarah és una dona jove i sexi que una nit coneix en un bar a uns nois que l'assalten i la violen repetidament. Desesperada per l'ultratge, recorre a la policia, però ningú la creu; pensen que ha estat ella qui ha provocat la violació.

Menció especial: cinema d'Almodovar

Si bé, al cinema en general se'l critica de què no crea personatges femenins forts i carismàtics, no podem dir això del director Almodóvar. Aquest director ha sigut capaç de crear un ampli univers femení. On els seus personatges femenins són carismàtics, forts, amb capacitat de presa de decisions, econòmicament independents, amb sexualitats i gèneres lliures, professionals, i amb una personalitat singular i rellevant. En alguns casos són dones oprimides, però capaces de lluitar i reivindicar el canvi. No obstant, aquestes actuen amb un cert to d'histèria, molt vulnerables en la relació de parella i glorificant el rol de mare tradicional (Tacones lejanos i Qué he hecho yo para merecer esto). Hi ha qui acusa al cineasta de la glamurització del patetisme i victimisme. D'aquesta ambivalència del director s'han escrit articles, i fins i tot, tesis doctorals.

Alguns de les seves pel·lícules per repensar-les amb una mirada crítica són:

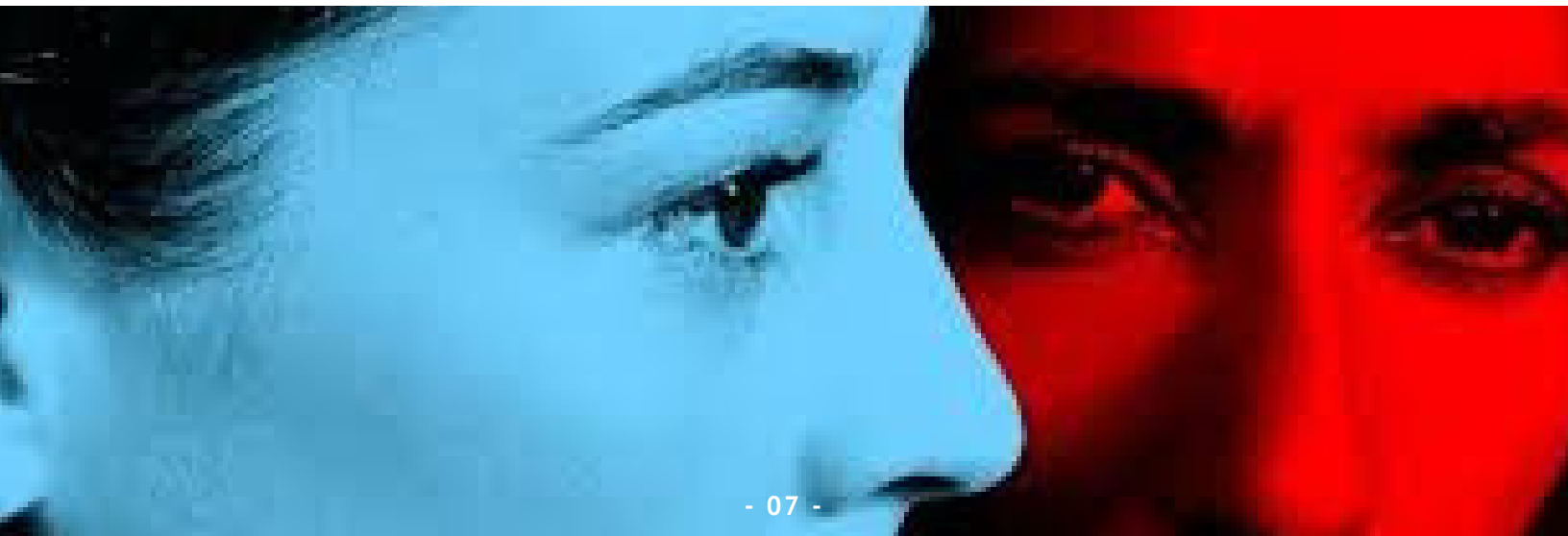
Pepi, Luci, Bom y otras chicas del montón (any 1980). Frivolitzza amb el maltractament físic a través del personatge de Luci que anhela una parella que la maltracti, mostrant-se feliç quan el seu marit policia li dona una gran pallissa.

Qué he hecho yo para merecer esto (any 1984) . Retrata a un matrimoni d'un barri popular de Madrid, compost per una mestressa de casa que també treballa com a assistenta per hores i el seu marit taxista i masclista. Mostra el maltractament psicològic, i en ocasions físic.

Carne Trémula (any 1997).Tracta el tema de la relació entre la gelosia i la violència en la parella. Una jove i tres homes armats coincideixen en una casa.

Todo sobre mi madre (any 1999). La protagonista fa bromes sobre el trencament del seu nas per una altra pallissa, banalitzant frívolament els maltractaments.

Hablé con ella (any 2002). La protagonista encarna el mite de la bella dorment. Es justifica la violació a la protagonista en coma, perquè estava enamorat d'ella.

Documentals i curts

¿NO QUERÍAIS SABER POR QUÉ LAS MATAN? POR NADA

de Mercedes Fernández-Martorell (2009). Documental basat en el treball de recerca de la directora i antropòloga Mercedes Fernández-Martorell. Dues antropòlogues realitzen un treball de camp sobre els homes declarats culpables de maltractament a les seves parelles. En un bar entrevisten a aquests homes i van descobrint les raons per les quals maltracten o maten a les dones que més volen.

LA MALETA DE MARTA

de Günter Schwaiger (2013). Documental que narra simultàniament dues històries reals: la del sofriment i lluita de Marta, una dona andalusa maltractada, i la d'alguns homes que han estat agressors i segueixen un programa de rehabilitació a Salzburg, ciutat natal del director. Està rodada entre Espanya i Àustria, els dos països en els quals viu el director, com a exemple clar i evident de la universalitat del problema. La brutal agressió que sofreix Marta, atropellada pel seu ex-marit i apunyalada repetidament és el punt de partida del drama d'aquesta dona que, després de la posada en llibertat del seu marit, viu en un domicili desconegut. Al mateix temps, el testimoniatge d'un maltractador permet endinsar-se en la mentalitat d'aquesta tipologia d'homes. Trobareu una guia didàctica per treballar el documental realitzada pel Govern d'Aragó.

MAMA DUERME, QUE YO VIGILO

de RTVE(2012). Documental de 60 minuts que indaga sobre la realitat dels i les menors exposats a la violència masclista en la parella. Reconstrueix el terror i la indefensió que van sofrir. Analitza les seqüeles que els van quedar. Mostra a les víctimes invisibles.

ELLA SE LO BUSCÓ

de Susana Nieri. Documental que aborda la problemàtica de la violència de gènere a partir de la història de Ivana Rosales, supervivent de la violència de gènere exercida per la seva ex-parella. Les institucions de la Justícia culpar-la a ella.

NAGORE

de Helena Taberna (2010). Documental sobre la violenta mort de l'estudiant d'infermeria Nagore Laffage a les mans d'un psiquiatre de la Clínica Universitària de Pamplona, ocorreguda durant les festes de Sant Fermín de 2008. Va acompanyar al noi al seu domicili, però quan va voler marxar, ell l'hi va impedir i la va copejar brutalment. Amb tot, ella va cridar al 112, per demanar ajuda amb veu inintel·ligible, de manera que ningú va poder rescatar-la. Ell la va matar, intentar desquartitzar i va ocultar el cadàver en una muntanya. L'agressor va ser jutjat per un jurat popular. Entre les preguntes al judici van preguntar a la mare si Nagore era molt lligona. A qui jutjaven? Ell va ser condemnat per homicidi en lloc d'assassinat.

AMORES QUE MATAN

de Icíar Bollaín (2000). Curt de 20 minuts. Introdueix el tema del tractament terapèutic d'homes que maltracten a les seves parelles, presentat de forma serena però rigorosa.

LA GUERRA CONTRA LAS MUJERES

de Hernán Zin (2013). Documental sobre la violació de dones i nenes com a arma de guerra, a través del terrible relat d'11 dones de tres continents diferents. Rodat durant tres anys, el film denuncia la passivitat de la comunitat internacional en un assumpte tan atroç. La violència sexual contra les dones està considerada com a eficaç en la guerra, ja que propaga la població de l'agressor. Aquest mètode, utilitzat en llocs com Rwanda o Bòsnia, va ser clau perquè els tribunals jutgessin la violació com un crim contra la humanitat.

SUEÑO DE UNA MUJER DESPIERTA

de Azucena de la Fuente (2003). Curt de 14 minuts, que mostra a través de l'intercanvi de papers entre homes i dones el tema del maltractament en l'àmbit domèstic.

SUBIR Y BAJAR

de David Planell (2007). Al llarg de només quatre minuts mostra el diàleg inquietant entre una dona que parla a través del interfon del porter automàtic de casa seva on la seva ex parella insisteix perquè el deixi pujar al pis. El director i guionista David Planell va cedir a Fundación Mujeres el seu curtmetratge que el podeu veure en l'enllaç.

VÍCTIMA 38

Reportatge de recerca realitzat per al programa de Tele 5 "12 mesos, 12 causes" i projectat al novembre del 2006. El documental narra el dramàtic cas de Vanesa Rodríguez García, va ser cremada pel seu marit l'any 2005 a Puertollano (Ciudad Real), va morir després d'un any d'hospitalització.

ROMPAMOS CON EL MALTRATO

de Juan Manuel Peña (2007) . Documental de 55 minuts. El guió està construït amb testimonis de dones que han patit violència. El documental fuig del sensacionalisme i té un clar objectiu didàctic de sensibilització.

REFLEXIÓ FINAL

La violència contra les dones al cinema és més freqüent del que sembla. S'ha de tenir una mirada crítica sobre com s'explica una situació o història.

Per exemple, a **Blade Runner (1982)** hi ha una escena de sexe entre el protagonista Deckard (Harrison Ford) i Rachael (Sean Young). Deckard entra a l'habitació en la qual Rachel es troba i tracta de besar-la. Ella s'allunya i intenta anar-se, però no pot perquè ell tanca la porta i la colpeja contra una paret. Rachel finalment cedeix i té relacions sexuals amb ell, però és clar que

Deckard no l'hauria deixat anar fins que voluntàriament va acceptar el sexe. Val la pena assenyalar que Deckard és, "l'heroi" i aquesta escena s'enmarca com a romàntica, malgrat la coerció que es produeix.